

Gorzów Wlkp., 11 marca 2025 r.

PS-VIII.431.1.2025.MMac

Pani
Justyna Golonko
Kierownik
Ośrodka Pomocy Społecznej
w Niegostawicach

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2025 r., poz. 49) oraz rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 r. w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz.U. z 2015 r., poz. 1477) - Zespół kontrolny w składzie:

1. Monika Mach - Inspektor Wojewódzki w Wydziale Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wlkp., posiadająca upoważnienie Wojewody Lubuskiego Nr 5-1/2025 z dnia 9 stycznia 2025 r. – przewodnicząca Zespołu kontrolnego;
2. Wirginia Puł-Sobania – Inspektor Wojewódzki w Wydziale Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wlkp., posiadająca upoważnienie Wojewody Lubuskiego Nr 5-2/2025 z dnia 9 stycznia 2025 r. – członek Zespołu kontrolnego;

w okresie od 15 stycznia 2025 r. do 14 lutego 2025 r. przeprowadził kontrolę problemową w Ośrodku Pomocy Społecznej w Niegostawicach. Kontrola została zrealizowana zgodnie z zatwierdzonym przez Wojewodę Lubuskiego Rocznym Planem Kontroli na 2025 r.

Zespół kontrolny złożył pisemne oświadczenia o braku okoliczności uzasadniających wyłączenie od udziału w kontroli.

Zakresem kontroli objęto sposób realizacji wybranych zadań gminy, wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Kontrola obejmowała okres od 1 stycznia 2024 r. do 31 grudnia 2024 r.

Kontrola odbyła się w trybie zdalnym, w związku z czym nie dokonano wpisu do książki kontroli.

Akta kontroli: str.: 1-13.

Kontrolę rozpoczęto 15 stycznia 2025 r. nawiązując połączenie online z Panią Justyną Golonko, Kierownikiem Ośrodka Pomocy Społecznej w Niegostawicach, która udzielała wyjaśnień zarówno tego dnia, jak i na późniejszym etapie kontroli.

Kierownik przesłała kontrolującą upoważnienie z 17 listopada 2021 r. do prowadzenia postępowań w sprawach z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz wydawania w tych sprawach decyzji. Dokument ten podpisał jednak - z upoważnienia

wójta - sekretarz gminy, co rodziło wątpliwość, czy pracownik ten posiadał pełnomocnictwo do wydawania w imieniu wójta dalszych upoważnień. Wobec powyższego, Kierownik OPS pozyskała dla siebie upoważnienie bezpośrednio od wójta gminy. Zostało ono wydane w stosownym zakresie 27 stycznia 2025 r. W tej sytuacji kontrolujący odstąpili od wykazania uchybienia w omawianym obszarze.

Akta kontroli: str.: 14, 33.

W toku kontroli ocenie poddano następujące zagadnienia:

1. Kwalifikacje i szkolenia asystenta rodziny.
2. Tworzenie i rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz pracę z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczej.
3. Zaangażowanie w interdyscyplinarne działania służące reintegracji rodzin przeżywających problemy w sprawowaniu funkcji opiekuńczo - wychowawczej.
4. Realizację zadań asystenta rodziny, określonych w ustawie z dnia 4 listopada 2016 r. o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.

Ustaień kontroli dokonano na podstawie dokumentacji udostępnionej przez OPS, w tym: Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Niegosławice na lata 2022-2024, danych z akt osobowych 2 asystentów rodziny (AR1 i AR2), zarządzenia w sprawie rodzin wspierających oraz informacji w sprawie ustawy „Za życiem”, wykazów rodzin objętych wsparciem asystenta oraz dzieci przebywających w pieczy zastępczej, a także pisemnych wyjaśnień Kierownika jednostki w Niegosławicach, przesłanych 20 stycznia 2025 r. i 31 stycznia 2025 r.

W ramach prowadzonych czynności kontrolnych, dokonano analizy dokumentacji wszystkich 7 rodzin, z którymi asystent podejmował pracę w omawianym okresie:

rodzina A *Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. z 2022 r., poz. 902);

b) rodzina B *Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. z 2022 r., poz. 902);

c) rodzina C *Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. z 2022 r., poz. 902);

d) rodzina D *Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. z 2022 r., poz. 902);

e) rodzina E *Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. z 2022 r., poz. 902);

f) rodzina F *Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. z 2022 r., poz. 902);

g) rodzina G *Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. z 2022 r., poz. 902);

Ponadto, kontrolujący opierali się także na publikowanych w Centralnej Aplikacji Statystycznej resortowych sprawozdaniach rzeczowo-finansowych z wykonywania przez gminę zadań z zakresu wspierania rodziny za I i II półrocze 2024 r., a także jednorazowych sprawozdaniach pod nazwą: Informacja o rodzinach z bezradnością opiekuńczo-wychowawczą i poradnictwie koordynowanym przez asystentów w ramach ustawy „Za

życiem" – za I i II półrocze 2024 r. W przebiegu kontroli konieczne było dokonanie przez jednostkę korekty danych w drugim z wymienionych sprawozdań (zarówno za pierwsze, jak i drugie półrocze), ponieważ wystąpiły niezgodności w liczbie rodzin wykazujących bezradność opiekuńczo-wychowawczą oraz objętych opieką asystenta rodziny. Ośrodek niezwłocznie zweryfikował i skorygował dane zgodnie ze stanem faktycznym. W ostatecznym podsumowaniu ustalono, że w ciągu całego 2024 roku asystent rodziny podejmował pracę z 7 rodzinami, z których 3 sąd zobowiązał do współpracy z asystentem. Na dzień kontroli, tj. na 15 stycznia 2025 r., wsparciem objętych było 6 rodzin.

Akta kontroli: str.: 15-253

Ocena skontrolowanej działalności

1. Kwalifikacje i szkolenia asystentów rodziny.

1.1. Kwalifikacje asystenta rodziny

Zgodnie z przedłożoną dokumentacją, na przestrzeni całego okresu objętego kontrolą w Ośrodku Pomocy Społecznej w Niegosławicach pracowało 2 asystentów rodziny (AR1 i AR2). Asystent AR1, zatrudniony jeszcze przez poprzedniego Kierownika jednostki, pełnił swoje obowiązki w okresie od 2016 r. do lipca 2024 r., a drugi pracownik AR2 rozpoczął pracę od września 2024 r. Obaj zatrudnieni byli na umowę zlecenie – po 40 godzin miesięcznie (w przeliczeniu na etat – ok. ¼ wymiaru godzinowego). Odnosząc się do kwalifikacji obu pracowników, należy wskazać, że mieli ukończone studia wyższe, jednak na kierunkach innych, niż wskazane w art. 12 ust. 1 pkt 1 lit. a) ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Oznacza to, że ich kwalifikacje powinny być uzupełnione odpowiednimi studiami podyplomowymi lub szkoleniem w obszarze pracy z dziećmi lub rodziną, którego zakres reguluje rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie szkoleń na asystenta rodziny z dnia 9 grudnia 2011 r. (Dz.U. Nr 272, poz. 1608). Przekazana w toku kontroli dokumentacja obu asystentów jedynie w części potwierdzała posiadane przez nich kwalifikacje¹. *Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. z 2022 r., poz. 902). Dodatkowo, kierujący jednostką miał obowiązek zweryfikować obu asystentów w bazie Rejestru Sprawców Przepływów na Tle Seksualnym². W okresie poprzedzającym kontrolę nie dokonano wskazanej weryfikacji. W trakcie trwania kontroli, Kierownik OPS wystąpił do Biura Informacyjnego Krajowego Rejestru Karnego w Warszawie o wydanie stosownego zaświadczenia dla obecnie pracującego asystenta. 11 marca 2025 r. kontrolujący otrzymali potwierdzenie weryfikacji dokonanej w ww. rejestrze.

Akta kontroli: str.: 15-30; 230-247; 250-253

W kontrolowanym obszarze stwierdzono istotne uchybienie polegające na braku dokumentacji potwierdzającej w pełni kwalifikacje asystentów rodziny.

1.2. Uczestnictwo asystenta rodziny w szkoleniach podnoszących kwalifikacje

¹ art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

² art. 12 ust. 1 pkt 5) ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Przepis ustawy nakłada na asystenta rodziny obowiązek systematycznego podnoszenia kwalifikacji³. Dokumentacja z okresu objętego kontrolą nie wskazywała, żeby w tym czasie pracownicy przystąpili do jakichkolwiek szkoleń z zakresu pracy z dzieckiem i rodziną. W dokumentacji asystenta AR1 ostatnie zaświadczenie potwierdzające udział w kursie pochodziło sprzed okresu objętego kontrolą. Asystent AR2 był zatrudniony dopiero od 4 miesięcy i nie przedłożył w tym czasie żadnych certyfikatów ze szkoleń. Zespół kontrolny wziął pod uwagę fakt, że ocenie podlegał zaledwie kilkumiesięczny okres pełnienia funkcji przez każdego z pracowników. Dlatego też, nie wykazano uchybienia w zakresie udziału w szkoleniach. Kontrolujący zwracają jednak uwagę na stałą potrzebę podnoszenia kompetencji przez asystenta.

Akta kontroli: str.: 15-30

W kontrolowanym obszarze nie stwierdzono nieprawidłowości.

Zespół kontrolny rekomenduje:

- systematyczny udział asystenta rodziny w szkoleniach podnoszących kwalifikacje.

2. Tworzenie i rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczej.

2.1. Obejmowanie rodzin opieką asystenta rodziny

Zgodnie ze sprawozdaniami w CAS oraz wyjaśnieniami jednostki z 20 stycznia 2025 r., w gminie w ciągu roku 7 rodzin wykazywało bezradność opiekuńczo-wychowawczą i wszystkie te rodziny objęto wsparciem asystenta.

Asystent rodziny, zatrudniony na cały etat, może w jednym czasie pracować maksymalnie z 15 rodzinami⁴. Oznacza to, że w przypadku pracownika wykonującego zadania w godzinowym wymiarze ¼ etatu - jako limit należy przyjąć 4 rodziny. Tymczasem w gminie Niegostawice, jak wynika z przedłożonego przez jednostkę wykazu, przez kilka miesięcy była prowadzona praca z 6 rodzinami równocześnie. Oznacza to przekroczenie limitu rodzin pod opieką pracownika OPS.

Kontrolujący sugerują rozważenie zwiększenia wymiaru czasu pracy asystentowi rodziny tak, aby nie dochodziło do złamania przepisu w tym zakresie.

Akta kontroli: str.: 15-30

W kontrolowanym obszarze stwierdzono istotne uchybienie, polegające na przekroczeniu limitu rodzin przydzielonych asystentowi rodziny.

Zespół kontrolny rekomenduje:

- rozważenie zmian w zatrudnieniu asystenta, w szczególności zwiększenie wymiaru czasu pracy, stosownie do potrzeb występujących w gminie.

2.2. Rodziny wspierające

³ art. 12 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

⁴ art. 15 ust. 4 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Z półrocznych sprawozdań resortowych w CAS, a także z informacji podanych przez jednostkę kontrolowaną wynika, że w gminie Niegostawice nie funkcjonują rodziny wspierające. W wyjaśnieniach przesłanych 20 stycznia 2025 r. podano, że pomimo prowadzonych przez pracowników poszukiwań i rozpoznania w środowisku, nie pojawiły się osoby chętne do pełnienia tego zadania.

Na stronie internetowej Ośrodka⁵ widnieje informacja na temat rodzin wspierających. W jej treści jest mowa o poszukiwaniu kandydatów do realizowania tej funkcji, a także o zakresie pomocy, jakiej standardowo udzielają rodziny wspierające. Ponadto, zawarto tutaj również objaśnienia, jakie warunki trzeba spełnić, aby się podjąć tej roli.

Na skutek sugestii kontrolujących, 27 stycznia 2025 r. Kierownik OPS wydał Zarządzenie Nr 2/2025 w sprawie wprowadzenia procedury ustanowienia rodzin wspierających. Załącznikiem do zarządzenia są opracowane wzory wniosku, oświadczenia, porozumienia i umowy. Procedura ta została zamieszczona na stronie internetowej jednostki.

Zespół kontrolny nie ma dalszych uwag do tego obszaru.

Akta kontroli: str.: 15-30; 230-247

W kontrolowanym obszarze nie stwierdzono nieprawidłowości.

Zespół kontrolny rekomenduje:

- zintensyfikowanie działań w celu pozyskania rodzin wspierających.

2.3. Poradnictwo specjalistyczne

Jak mówi przepis ustawy⁶, gmina ma obowiązek zapewniać rodzinom dostęp do poradnictwa specjalistycznego.

Na stronie internetowej Ośrodka znajduje się szczegółowa informacja o funkcjonowaniu Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej.

Z wyjaśnień pisemnych, przesłanych przez jednostkę 20 stycznia 2025 r. wynika, że przy urzędzie gminy działa również Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, jednak na stronie internetowej brakuje jakichkolwiek informacji na jej temat.

Oprócz powyższych podmiotów, gdzie można uzyskać wsparcie, mieszkańcy mogą skorzystać z bezpłatnych porad prawnych, zarówno w ramach dyżuru radcy prawnego w urzędzie gminy w Niegostawicach (raz w tygodniu) lub udać się na - również bezpłatne - konsultacje w Szprotawie. Informacja o tym powinna także znaleźć się na stronie gminy lub ośrodka, aby mieszkańcy mieli świadomość kiedy i gdzie mogą skorzystać z fachowej pomocy prawnej.

Jak zadeklarowała kierująca jednostką kontrolowaną, na tablicy ogłoszeń w OPS podane są dane teleadresowe miejsc, w których mieszkańcy mogą uzyskać bezpłatną pomoc terapeutyczną. Dwa razy w miesiącu pomocy udziela terapeuta leczenia uzależnień, który pełni dyżury w urzędzie gminy.

Dodatkowe informacje o dostępnym wsparciu psychologicznym i terapeutycznym zostały zamieszczone na stronie internetowej Ośrodka 20 i 24 maja 2024 r.

Asystent w ramach współpracy z każdą z rodzin, proponował wiele różnych form pomocy, np. terapię uzależnień, doradztwo zawodowe, wsparcie poradni psychologiczno-

⁵ <https://niegoslawice.naszops.pl/http>, data odwiedzin strony: 12 lutego 2025 r.

⁶ art. 176 pkt 3) lit. a) ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

pedagogicznej. Obaj asystenci często udzielali również porad rodzinom we własnym zakresie.

Zespół kontrolny nie ma zastrzeżeń do realizacji tego zadania.

Akta kontroli: str.: 15-247

W kontrolowanym obszarze nie stwierdzono nieprawidłowości.

Zespół kontrolny rekomenduje:

- udostępnienie na stronie internetowej gminy lub OPS informacji o działalności Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
- prowadzenie wykazu porad specjalistycznych udzielanych rodzinom w sytuacji kryzysowej.

a) Okresowa ocena sytuacji rodziny

W trakcie analizy dokumentacji wszystkich rodzin, z którymi była prowadzona praca asystenta, kontrolujący stwierdzili, że w okresie objętym kontrolą pracownicy nie sporządzili żadnych okresowych ocen sytuacji rodziny. Ponieważ przepis mówi o opracowywaniu ocen „nie rzadziej niż co pół roku”⁷, w okresie podlegającym kontroli, rodziny A, B, D, E i F, które przez cały rok 2024 współpracowały z asystentem, powinny mieć przygotowane 2 oceny. *Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. z 2022 r., poz. 902).

Wszystkie te dokumenty zgodnie z przepisem opracowuje asystent rodziny, a następnie przedkłada do podpisu Kierownikowi jednostki.

Brak wskazanych ocen stanowi nieprawidłowość i Zespół kontrolny zwraca uwagę, aby jak najszybciej wdrożyć systematyczne ich przygotowywanie.

Kontrolujący sugerują korzystanie przez asystenta rodziny przy sporządzaniu dokumentów z rekomendowanej przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej publikacji Izabeli Krasiejko⁸.

Akta kontroli: str.: 15-247

W kontrolowanym obszarze stwierdzono istotne uchybienie, polegające na niesporządzaniu przez asystenta okresowych ocen sytuacji rodziny.

Zespół kontrolny rekomenduje:

- przy zakończeniu pracy z rodziną opracowywanie końcowej oceny sytuacji rodziny,

b) Plan pracy z rodziną

Jednym z obowiązków asystenta rodziny jest sporządzanie i systematyczne modyfikowanie planów pracy z rodziną. Powinny one być tworzone we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym⁹.

W trakcie okresu objętego kontrolą, asystenci dla żadnej z rodzin, objętych ich wsparciem, nie stworzyli aktualizacji planu pracy. Przedłożone przez jednostkę dokumenty pochodzą

⁷ art. 15 ust. 1 pkt 15) ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

⁸ I. Krasiejko: Asystentura rodziny. Rekomendacje metodyczne i organizacyjne. Warszawa 2016.

⁹ art. 15 ust. 1 pkt 1) ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

z wcześniejszych lat, *Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. z 2022 r., poz. 902).

Asystent rodziny AR2, zatrudniony w OPS od września 2024 r. – do końca grudnia 2024 r. nie przygotował planu pracy dla żadnej z rodzin, z którymi rozpoczął współpracę.

Wprowadzie przepis nie nakłada wprost obowiązku systematycznego aktualizowania wymienionego dokumentu, jednak zarówno praktyka przyjęta w większości jednostek, jak i przywołane wyżej rekomendacje, wskazują, że aktualizacje w planach pracy warto wprowadzać każdorazowo po sporządzeniu okresowej oceny sytuacji rodziny – czyli co pół roku. Ma to swoje logiczne uzasadnienie, ponieważ zmiany zachodzące w rodzinach powinny znajdować swoje odzwierciedlenie w założeniach do dalszej pracy.

Jeśli praca z rodziną przynosi efekty i pewne cele zostają zrealizowane, to musi to zostać uwzględnione w planowaniu dalszych zadań.

Zespół kontrolny zwraca również uwagę, że plan pracy z rodziną ma obejmować wykaz koniecznych do zrealizowania działań, a także zawierać terminy ich realizacji i przewidywane efekty¹⁰. Tego ostatniego elementu brakowało w przedłożonych przez jednostkę planach pracy.

Wzory dokumentu, z których warto skorzystać, zawarte są w publikacji Izabeli Krasiejko. Cały sposób prowadzenia pracy oraz tworzenia dokumentacji również został tam szczegółowo omówiony. Kontrolujący rekomendują, aby przy bieżącej współpracy z rodzinami opierać się na podanych wskazówkach dla asystentów¹¹.

Akta kontroli: str.: 15-247

W kontrolowanym obszarze stwierdzono istotne uchybienie polegające na braku opracowanych planów pracy z rodziną (w części przypadków) lub braku ich aktualizacji (we wszystkich przypadkach).

Zespół kontrolny rekomenduje:

- korzystanie przy realizowaniu zadań i tworzeniu dokumentacji przez asystenta rodziny ze wskazówek zawartych w publikacji Izabeli Krasiejko.

c) Monitorowanie rodziny przez asystenta rodziny

Zarówno pierwszy, jak i drugi asystent prowadził notatki z wejść do rodzin, z którymi współpracował. Relacje te były podpisywane wyłącznie przez pracownika.

W przypadku pierwszego asystenta AR1 zapiski te były sporządzane odręcznie, „na gorąco”, w sposób hasłowy i skondensowany. Ich treść skupiała się na konkretach, zawierały celne uwagi i spostrzeżenia, a podejmowane działania były ściśle ukierunkowane na pomoc w rozwiązywaniu bieżących problemów rodziny. Wizyty odbywały się zazwyczaj 3-5 razy w miesiącu (choć zdarzało się nawet 7). W adnotacjach zwykle nie wskazywano godzin kontaktów, prawdopodobnie były to głównie terminy popołudniowe, gdyż asystent na co dzień wykonywał obowiązki służbowe w innym miejscu pracy. Podczas spotkań asystent weryfikował sytuację klientów, sprawdzał ewentualne ślady przemocy, doradzał (np. w zakresie utrzymania porządku, planowania budżetu domowego, sposobu odżywiania, podziału obowiązków, itp.), motywował,

¹⁰ art. 15 ust. 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

¹¹ I. Krasiejko: Asystentura rodziny. Rekomendacje metodyczne i organizacyjne. Warszawa 2016.

dyscyplinował, proponował różnorodne formy wsparcia, przeprowadzał instruktaże i warsztaty. Pracownik nawiązywał kontakt z innymi osobami i instytucjami z otoczenia rodziny (kurator, pracownik socjalny, terapeuta, policja, sąsiedzi, rodzina, szkoła, dom dziecka). Kontrolujący zwrócili uwagę na bardzo duży wkład pracy asystenta, pomimo jedynie 40 godzin świadczenia usług w ciągu miesiąca.

*Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. z 2022 r., poz. 902).

Drugi asystent AR2 rozpoczął świadczenie usług dla OPS w Niegostawicach we wrześniu 2024 r. Również odwiedzał rodziny kilka razy w miesiącu, jego notatki mają bardziej rozbudowany, opisowy charakter, natomiast również są wartościowe merytorycznie i wskazują na dokładność w wypełnianiu obowiązków.

Pracownik wykazywał duże zaangażowanie, udzielał członkom rodziny porad i nawiązywał kontakty z instytucjami i osobami z otoczenia podopiecznych.

Przesłane zapiski sporządzono na komputerze z ręcznym podpisem asystenta (z dużym prawdopodobieństwem zostały przepisane „na czysto”). Na części adnotacji zabrakło podpisu pracownika. Również w tym przypadku nie wskazywano godzin wizyt ani czasu ich trwania, nie było też podpisów członków rodziny.

Zespół kontrolny stoi na stanowisku, że należy odnotowywać dokładne godziny wejść w środowisko oraz czas trwania spotkań z rodzinami. Ważny jest bowiem czas pracy i pora dnia, kiedy dochodzi do wizyt. Asystent powinien mieć kontakt ze wszystkimi domownikami, w szczególności z dziećmi – po ich powrocie ze szkół i przedszkoli.

Dodatkowo, klienci każdorazowo powinni mieć możliwość zapoznania się z uwagami asystenta, a otrzymywane zalecenia potwierdzić podpisem. Ma to znaczenie zarówno dla rodziny, która może zapoznać się ze spostrzeżeniami pracownika, jak i dla samego asystenta, gdyż potwierdza jego czynności wykonane w terenie.

Akta kontroli: str.: 15-249

W kontrolowanym obszarze nie stwierdzono nieprawidłowości.

Zespół kontrolny rekomenduje:

- przedkładanie rodzinom do podpisu notatek asystenta z przebiegu każdej wizyty;
- wskazywanie każdorazowo w notatkach godziny i czasu spędzonego na wizycie w środowisku;
- częste wizytowanie środowiska klientów w godzinach popołudniowych.

d) Placówki wsparcia dziennego

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, do zadań własnych gminy należy prowadzenie placówek wsparcia dziennego i zapewnienie w nich miejsc dla dzieci¹². Zajęcia w tego typu świetlicach są kierowane głównie do dzieci z rodzin zagrożonych kryzysem.

Obecnie w gminie Niegostawice nie funkcjonuje placówka wsparcia dziennego.

W pisemnych wyjaśnieniach jednostki z 20 stycznia 2025 r. podano, że brak świetlicy spowodowany jest „brakiem zaplecza lokalowego oraz brakiem komunikacji autobusowej

¹²art. 176 pkt 3 lit. c) ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

między miejscowościami na terenie gminy". Jednakże, zaznaczono również, że „rozważane jest utworzenie podwórkowej placówki wsparcia dziennego”. Tymczasem, w Gminnym Centrum Kultury w Niegostawicach odbywają się aktualnie zajęcia taneczne, taneczno-akrobatyczne, edukacyjno-plastyczne i muzyczne dla dzieci oraz zajęcia szachowe dla dzieci i młodzieży. Gminę Niegostawice zamieszkuje ok 4 tys. osób. Kontrolujący zapoznali się z programem wspierania rodziny sporządzonym dla tego obszaru na lata 2022 – 2024. Nie uwzględnił on wśród zdefiniowanych potrzeb – utworzenia placówki wsparcia dziennego. Kontrolujący zwracają uwagę, że prowadzenie placówek wsparcia dziennego należy do zadań gminy nałożonych ustawą. Trzeba podkreślić, że zajęcia w świetlicach stanowią dużą pomoc dla rodziców, gdyż pozwalają na wartościowe zagospodarowanie dzieciom wolnego czasu w godzinach popołudniowych. Ten rodzaj wsparcia w gminie może mieć wpływ na spadek liczby małoletnich, kierowanych do pieczy zastępczej.

Akta kontroli: str.: 15-30; 230-247

W kontrolowanym obszarze stwierdzono istotne uchybienie, polegające na niezapewnieniu dzieciom z terenu gminy miejsc w placówce wsparcia dziennego działającej w oparciu o zapisy ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

3. Zaangażowanie w interdyscyplinarne działania służące reintegracji rodzin przeżywających problemy w sprawowaniu funkcji opiekuńczo - wychowawczej.

3.1. Praca z rodziną na rzecz reintegracji

Z danych przekazanych przez OPS wynika, że 8 małoletnich z terenu gminy *Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. z 2022 r., poz. 902) aktualnie przebywa w pieczy zastępczej. Z obydwoima rodzinami, z których pochodzą ww. rodzeństwa asystent rodziny prowadził pracę *Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. z 2022 r., poz. 902) od kilku lat. Jeśli chodzi o pozostałą trójkę dzieci przebywających w pieczy zastępczej – praca z ich rodzinami nie jest prowadzona, gdyż sytuacja na to nie pozwala. *Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. z 2022 r., poz. 902).

Kontrolujący nie mają zastrzeżeń do realizacji tego zadania.

Akta kontroli: str.: 15-249

W kontrolowanym obszarze nie stwierdzono nieprawidłowości.

3.2. Udział asystenta w spotkaniach zespołu ds. oceny sytuacji dziecka

Przepis ustawy zakłada, że asystent, prowadzący pracę z rodziną małoletniego przebywającego w pieczy zastępczej, będzie uczestniczył w posiedzeniach zespołów ds. oceny sytuacji dziecka¹³.

Jak podaje Kierownik OPS w swoich wyjaśnieniach z 31 stycznia 2025 r., pierwszy asystent AR1 utrzymywał stały telefoniczny kontakt z placówką, w której przebywały dzieci

¹³ art. 137 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

*Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. z 2022 r., poz. 902).

Natomiast we wrześniu 2024 r. na posiedzeniu zespołu w placówce, obecny był w zastępstwie asystenta – pracownik socjalny z OPS. *Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. z 2022 r., poz. 902).

Kierująca jednostką podała również, że w przypadku, gdy nikt nie może uczestniczyć w spotkaniu dotyczącym oceny sytuacji dzieci, Ośrodek sporządza pisemną informację o sytuacji w rodzinie i przekazuje do placówki.

Zespół kontrolny zwraca uwagę, że warto, aby OPS posiadał jakąkolwiek dokumentację z przebiegu spotkań w domu dziecka, choćby w formie notatki służbowej, kserokopii protokołu z posiedzenia, czy opracowanego planu pomocy dziecku. Dokumenty te stanowiłyby potwierdzenie, że pracownik faktycznie brał udział w pracach zespołu, jest dobrze zorientowany w sytuacji wychowanka i ma możliwość zsynchronizować pracę z rodziną biologiczną z działaniami placówki opiekuńczo-wychowawczej wobec małoletniego.

Akta kontroli: str.: 15-249

W kontrolowanym obszarze nie stwierdzono nieprawidłowości.

Zespół kontrolny rekomenduje:

- stały udział pracownika OPS w pracach zespołu ds. oceny sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej oraz potwierdzanie tego faktu w dokumentacji jednostki.

3.3. Opinie dla sądu na temat sytuacji rodziny

W przypadku, gdy od umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej upłynęło 18 miesięcy, organizator rodzinnej pieczy zastępczej lub dyrektor placówki opiekuńczo-wychowawczej powinien wnioskować do sądu o wydanie zarządzeń wobec dziecka celem uregulowania jego sytuacji prawnej. Do ww. wniosku dołączona powinna być opinia gminy na temat warunków w rodzinie biologicznej¹⁴.

W gminie Niegostawice - w okresie objętym kontrolą – nie wystąpił przypadek, o którym mowa powyżej. *Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. z 2022 r., poz. 902);

Akta kontroli: str.: 15-249

W kontrolowanym obszarze nie stwierdzono nieprawidłowości.

4. Koordynowane wsparcie dla kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.

¹⁴ art. 47 ust. 7 lub art. 100 ust. 4a ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Jak wynika ze sprawozdań w CAS oraz oświadczenia Kierownika OPS z 20 stycznia 2025 r., w okresie objętym kontrolą żadna z rodzin z terenu gminy nie skorzystała z koordynowanego wsparcia asystenta w ramach ustawy „Za życiem”¹⁵.

Na stronie internetowej Ośrodka w zakładce „Za życiem” znajduje się informacja na temat możliwości uzyskania jednorazowego świadczenia w wysokości 4 tys. zł wraz z załączonym wnioskiem.

W okresie trwania czynności kontrolnych, Kierownik jednostki przygotował szczegółową informację o zasadach obejmowania przez asystenta koordynowanym wsparciem rodzin na podstawie zapisów ww. ustawy. Ponadto, opracowano dla rodzin wzór wniosku o objęcie koordynacją przez asystenta rodziny, a także katalog indywidualnego wsparcia. Zespół kontrolny sugeruje, aby sporządzone materiały zamieścić na stronie internetowej dołączając je do wspomnianej zakładki.

Kontrolujący zachęcają również, aby pracownicy OPS, dowiadując się, że w którejś rodzinie dotkniętej przemocą, uzależnieniami, problemami zdrowotnymi, itp. kobieta spodziewa się dziecka, wykazywali czujność i proponowali jej wsparcie w ramach ustawy „Za życiem”. Dodatkowo, warto zapoznać się i w razie potrzeby stosować rekomendacje Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, związane ze wskazaną ustawą.

Akta kontroli: str.: 15-30, 230-247

W kontrolowanym obszarze nie stwierdzono nieprawidłowości.

Zespół kontrolny rekomenduje:

- oferowanie koordynowanego wsparcia kobietom w ciąży, zwłaszcza pochodzącym ze środowisk, w których występuje przemoc, uzależnienia, problemy zdrowotne, itp.,
- korzystanie, przy wykonywaniu zadań z zakresu ustawy „Za życiem”, z rekomendacji metodycznych i organizacyjnych wydanych przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej pn. „Asystentura rodziny w zakresie wsparcia kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, Warszawa, marzec 2017.

WNIOSKI:

Nie stwierdzono uchybień w zakresie:

1. Dostępu do informacji na temat rodzin wspierających.
2. Dostępu do poradnictwa specjalistycznego.
3. Monitorowania rodzin przez asystenta rodziny.
4. Pracy z rodziną na rzecz reintegracji.
5. Udziału asystenta w spotkaniach zespołu ds. oceny sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej.
6. Opinii dla sądu na temat sytuacji rodziny.
7. Dostępu do informacji na temat możliwego wsparcia w ramach ustawy „Za życiem”.

¹⁵ art. 8 ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. z 2016, poz. 1860 ze zm.)

Stwierdzono istotne uchybienia polegające na:

1. Braku dokumentacji potwierdzającej w pełni kwalifikacje asystentów rodziny.
2. Przekroczeniu limitu rodzin przydzielonych asystentowi rodziny.
3. Niesporządzaniu przez asystenta okresowych ocen sytuacji rodziny.
4. Braku opracowanych planów pracy z rodziną (w części przypadków) lub braku ich aktualizacji (we wszystkich przypadkach).
5. Niezapewnieniu dzieciom z terenu gminy miejsc w placówce wsparcia dziennego działającej w oparciu o zapisy ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Za powstałe uchybienia odpowiedzialność ponosi Kierownik jednostki.

Przyczyną uchybień w realizacji zadań może być:

- problem z zatrudnieniem asystenta rodziny w odpowiednim wymiarze godzin,
- brak respektowania formalnych wymogów wskazanych w ustawie,
- niestosowanie się do przepisów, dotyczących prowadzenia dokumentacji,
- brak warunków lokalowych oraz logistycznych do prowadzenia w gminie placówki wsparcia dziennego,
- trudności finansowe samorządu.

Skutkiem powyższych działań kontrolowanej jednostki mogą być:

- zatrudnienie osób niezgodnie z kwalifikacjami,
- brak lub luki w dokumentacji wymaganej przepisem,
- brak realizacji ustawowego zadania gminy,
- niezapewnienie rodzinom w kryzysie pełnego wsparcia.

Zalecenia pokontrolne:

Mając na uwadze stwierdzone uchybienia, na podstawie art. 197d cytowanej ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz § 13.2 rozporządzenia w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzenia kontroli, **zalecam:**

1. Dokładną weryfikację kwalifikacji asystenta rodziny, zgodnie z art. 12 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.
2. Przestrzeganie limitu rodzin przydzielonych asystentowi rodziny (odpowiednio do wymiaru czasu pracy), zgodnie z art. 15 ust. 4 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.
3. Sporządzanie przez asystenta okresowych ocen sytuacji rodziny, zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 15) ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.
4. Opracowywanie planów pracy z rodziną i ich aktualizacji, zgodnie z art. 15 ust. 3 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.
5. Zapewnienie dzieciom z terenu gminy miejsc w placówce wsparcia dziennego działającej w oparciu o zapisy ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Rekomendacje:

W celu usprawnienia w przyszłości działań jednostki kontrolowanej, **rekomenduję:**

1. Systematyczny udział asystenta rodziny w szkoleniach podnoszących kwalifikacje.
2. Rozważenie zmian w zatrudnieniu asystenta, w szczególności zwiększenie wymiaru czasu pracy, stosownie do potrzeb występujących w gminie.
3. Zintensyfikowanie działań w celu pozyskania rodzin wspierających.
4. Udostępnienie na stronie internetowej gminy lub OPS informacji o działalności Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
5. Prowadzenie wykazu porad specjalistycznych udzielanych rodzinom w sytuacji kryzysowej.
6. Przy zakończeniu pracy z rodziną opracowywanie końcowej oceny sytuacji rodziny.
7. Korzystanie przy realizowaniu zadań i tworzeniu dokumentacji przez asystenta rodziny ze wskazówek zawartych w publikacji Izabeli Krasiejko.
8. Przedkładanie rodzinom do podpisu notatek asystenta z przebiegu każdej wizyty;
9. Wskazywanie każdorazowo w notatkach godziny i czasu spędzonego na wizycie w środowisku;
10. Częste wizytowanie środowiska klientów w godzinach popołudniowych.
11. Stały udział pracownika OPS w pracach zespołu ds. oceny sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej oraz potwierdzanie tego faktu w dokumentacji jednostki.
12. Oferowanie koordynowanego wsparcia kobietom w ciąży, zwłaszcza pochodzącym ze środowisk, w których występuje przemoc, uzależnienia, problemy zdrowotne, itp.,
13. Korzystanie, przy wykonywaniu zadań z zakresu ustawy „Za życiem”, z rekomendacji metodycznych i organizacyjnych wydanych przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej pn. „Asystentura rodziny w zakresie wsparcia kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, Warszawa, marzec 2017.

Pouczenie

Zgodnie z art. 197d cytowanej ustawy, jednostka kontrolowana może w terminie 7 dni od dnia otrzymania zaleceń pokontrolnych zgłosić do nich zastrzeżenia.

Jednostka kontrolowana jest **zobowiązana w terminie 30 dni od otrzymania zaleceń pokontrolnych do poinformowania wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych.**

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w 2 jednobrzmiących egzemplarzach, z których:

- egzemplarz nr 1 przekazano Kierownikowi jednostki kontrolowanej
- egzemplarz nr 2 wraz z aktami kontroli pozostawiono w aktach Wydziału Polityki Społecznej LUW w Gorzowie Wlkp.

Kontrolujący:

INSPEKTOR WOJEWÓDZKI
w Wydziale Polityki Społecznej

Monika Mach

INSPEKTOR WOJEWÓDZKI
w Wydziale Polityki Społecznej

Wirginia Put-Sobania

Z up. WOJEWODY LUBUSKIEGO
Grażyna Jelska
Dyrektor
Wydziału Polityki Społecznej